

HEAD PRAKTIKAD

Õigusrikkumise taustaga noorte toetusprogrammid

Islandi tänavanoorsootöö kogemus- selle näite sisuks oli läbi 10 kohtumise pakkuda riski- ja õigustrikkuva (sh kogukonnas hirmu tekitava) käitumisega noorele nende enda ressursside tundmaõppimist, uut vaatenurka ja perspektiivi elule, uusi kontakte jms. Noored said osaleda tegevustes, mis olid kokku pandud politseiga, piirivalvega, päästeametiga jms asutustega. Need tegevused pakkusid adrenaliini, samas andsid uusi teadmisi, oskusi, mõjutasid nende väärtusmaailma. Nt kui nad said rääkida politseinikuga teistsuguses keskkonnas, kogeda, et politseinik on ka tavaline inimene, kuid kes tööolles peab täitma teatud rolli, ülesandeid. Läbi nende kohtumiste tekkis osadel noortel soov minna nt politseinikuks, päästjaks õppima.

Grupijuhid olid noortele tuttavad (või tuttavate tuttavad), veidi sarnase elukogemusega, ning nad pälvisid noortepoolse austuse ja respekti. Grupikohtumiste puhul oli hästi oluline, et grupijuht korjas enne igat kohtumist noored minibussi peale just sealt, kus nad olid; sama tähtis oli ka grupikohtumistel pakutav söök. Nendel mitteformaalses õhkkonnas toimunud vestlustes jõuti sügavate ja isiklike teemadeni. Noorte motivatsioonipakett sisaldas ka helikopteriga sõitu! Noored osalesid grupitöös regulaarselt, puudusid väga vähe ning soovisid, et need kohtumised jätkuksid. Kahjuks ei saanud töö jätkuda ressursside puudumise tõttu – seetõttu on programmide jätkusuutlikkuse teema väga oluline!

Noortekeskuste igapäevane elu-olu (2)

Noortekeskused ja -toad olid ära jagatud vanuserühmade kaupa: kuni 13 aastastele, 13-16 aastastele ja 16+ aastastele.

Noortekeskuste ja -tubade peamine eesmärk oli:

- pakkuda noortele võimalusi ja juhendamist, et noore enda ideesid ellu viia;
- läbimõtestada oma kultuuri;
- informatsiooni jagamine noortele;
- keskus noortele, et suvetöö võimalusi pakkuda;
- pakuta noortele sotsiaalset abi ja nõustamist.

Kuni 13 aastastele olid rohkem hobiklubid. Noored said tegeleda oma huvivaldkonnaga.

Noortekeskused 13-16 aastastele:

Paljud noortetoad 13-16 aastastele oli kooli juures. Pärast seda, kui noored said vanemaks kui 16, siis ta ei olnud enam selle noorteka noor. Väga vanusepõhine töö. Päeval tundide ajal lahti ning pärast õhtul üheksa-kümneni lahti.

16+ noortekad

Õppimise koht, ürituste korraldamise koht, loovtegevuste tegemise koht, tsillimise koht. Väga paljud külastajad olid tudengid. Suvel erinevad programmid, millest noored saavad osa võtta.

Noorsootöötajaid oli noortekeskuses vähemalt üle 3 või 4. Töötajate keskmine vanus oli üle 30 aasta. Töötajate seas oli väga palju osalise tööaajaga inimesi. Palju oli meessoost töötajaid. Tööle ei võeta enne, kui töötaja on saanud 20. a.

Linna noortekeskused olid paremini sisustatud ja rohkem võimalusi. Maapiirkondades väga projektipõhine ning mõnikord jätkus raha ainult pooleks aastaks.

Reikjaviki eeslinnas või kõrvalomavalitsuses said noortekeskuse juhatajad 1 kord kuus kokku, et arutada oma tegevusi.

Noortekeskused, kes olid Samfes liikmed olid motiveeritud liikmed olema, sest nende noored said pääsmeid Samfes-i poolt korraldatud noorteüritustele.

Noortekeskused korraldasid noortega Samfes-i noorteürituste ühisvaatamisi. Noori aidati ette valmistada üritusteks.

NEET-noorte tugisüsteemid (3)

Enim puudutas NEET-noorte tugisüsteemi keskus, kus olid noortele erinevad töötoad juhendajate käe all. Igal hommikul ja tööpäeva lõppedes võeti päev töötajatel omavahel kokku. 85% lähivad neist noortest kooli ja tööle, mis on suur %. Pidevalt tegeletakse 45 noorega. Läbiv kogu visiidi juures oli töö ka lapsevanematega. Nii ka selles keskus. Kui on ka vanematel probleemid, siis perega tegeleb sama sotsiaaltöötaja. Palju puututakse kokku sellega, et noored ei tunne eluoskusi, kohustusi, sh nt korteri rendiga seotud vastutust või võimalusi. Ollakse teinekord elukauged. Paljudel noortel on vaimne tervis häiritud, depressioon, on käitumisprobleemid või arvutisõltuvus.

Erilise mulje jättis käsitöö töötuba, kus tüdrukud mõnusalt küünla põledes kodusid ja niimoodi tegutsedes saavad ka elulised asjad räägitud kui juhendaja nendega koos. Märkimist väärib see, et juhendajatel oli pedagoogiline haridus. Ei mainitud, et nad oleksid saanud eriväljaõppe ka sotsiaalsete probleemidega noortega. Seega kui see on nii, siis peab olema ka pedagoogiline haridus nii hea, et võimaldab mõnusat motiveeriva vestlust, tunnustavat lähenemist. Või kui seda ei ole, siis mõttekoht oleks, et sellistes paikades töötajad saaksid samuti lisaks pedagoogilisele haridusele ka väljaõppe tööks erinevate sotsiaalsete probleemidega noortega, sest nendes töö jooksul toimuvates vestlustes võib sündida palju mõjusaid arvamusi. Endiselt mulle väga meeldib see nõ tööpadade süsteem. Poiste töötoad võimaldasid poistel toimetamist meesterahva käe all, mille puhul mainiti samuti, et see on olulise tähtsusega.

Riskiroludes laste toetusprogrammide tööpõhimõtted (4)

Noortega töö ongi Islandil väga suureks üle-riigiliseks prioriteediks ning sellega tegeletakse samasuguse tõsidusega nagu formaalhariduse andmisega.

Islandi noorsootöö on kaasava lähemise ja mõtestatud tegevustega. Meid võõrustav organisatsioon Samfese otseseks sihtgrupiks on Islandil elavad noored, neile erinevate ürituste/koolituste korraldamine, noorte osaluse ja aktiivsuse suurendamine.

Kool ja noortekeskus teevad tõhusat koostööd, paljud noortekeskused ehk nooremate noortega tegelevad asutused ongi kooliga samas hoones.

Läbi noortekeskuste toetatakse noori, kes kasvavad ebavõrdsetes oludes, on korda saatnud õigusrikkumise või vähese hariduse tõttu jäänud töötuks.

Kui noor on sattunud probleemidesse, siis püütakse sellega kiiresti tegeleda. On küll palju programme, kuhu noored oleksid võinud juba siis kui midagi juhtub, sattuda, siis tegelikult on

olemasolevate süsteemide veskid liiga aeglased, et pakkuda noortele tuge juba siis, kui neil seda tegelikult vaja on.

Enamasti on need noored, kes probleemidesse satuvad, kas puudulike sotsiaalsete oskustega, kinnised, tihti ja liigselt arvutis aega veetvad noored. Kuulsime õppevisiidil konkreetsemalt ühest programmist, kuhu kaasati käitumisraskustega noored. Noored terroriseerisid oma kodukanti, nende vanemad ei tahtnud probleemi tunnistada ning pakutud toetust vastu võtta ei soovinud. Noorsootöötajad suutsid läbi isikliku kontakti noored programmi saada ning esimest korda on noortel võimalus kellegagi suhelda, kes päriselt kuulab. Iga kord võttis noorsootöötaja noore temale sobivast kohast peale, tundis huvi, kuidas noorel tegelikult on vahepeal läinud ning viis tegevustesse. Selline personaalne lähenemine ning toetav noorsootöötaja aitas noortel jõuda tegevusteni, mis aitavad neid edaspidi elus paremini hakkama saada.